

Via Augusta

Santa Fe del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Tram entre el Camí de l'Horta, nucli urbà de Santa Fe, carrer de la Riera i carrer de Can Cartró

Coordenades:

Latitud: 41.38235
Longitud: 1.72771
UTM Est (X): 393618
UTM Nord (Y): 4581984

Classificació

Número de fitxa 08249 - 22
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Antic Romà
Segle I aC
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Bona part de la Via Augusta al seu pas per Santa Fe està asfaltada.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Santa Fe del Penedès. C. de l'Horta, 1. Santa Fe del Penedès

Fitxes associades:

[Carrerada de Santa Fe, Corral del Mestre i la Sala](#)

Autoria de la fitxa Oriol Vilanova
Data de registre de la fitxa: dc., 12/03/2008 - 01:00

Descripció

La Via Augusta és la via romana més llarga de tota la Península Ibèrica, amb un recorregut aproximat de 1.500 km des dels Pirineus fins a Cadis. El traçat proposat té com a base l'estudi de Bohigas, Navarro i Vives (1992), si bé hi ha lleugeres modificacions resultat de restitucions de traçades actuals.

Les etapes de la Via Augusta que passen per l'Alt Penedès són:

- La XI: dels Monjos a Sant Sadurní (23 km)
- La XII: de Sant Sadurní a Martorell (17 km)

La Via Augusta entra al terme de Santa Fe des de la Granada pel camí de l'Horta, i a l'alçada del Pou de l'Horta tomba per endinsar-se al nucli urbà de Santa Fe. Passa pel davant de l'església parroquial per continuar pel carrer de la Riera. Segueix pel camí de Can Cartró, passant pel costat de la deixalleria municipal i, traspasant la riera, s'endinsa al terme municipal de Subirats.

Observacions:

Part del recorregut de la Via Augusta coincideix amb la Carrerada de Santa Fe, corral del Mestre i la Sala, i amb la Carrerada de Martorell.

Existeix un itinerari anomenat "Sender de la Via Augusta", integrat en un projecte d'abast comunitari anomenat "Les vies romanes al Mediterrani" aprovada dins del programa europeu INTERREG IIIB.

El Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya participa en aquest programa conjuntament amb altres regions europees: Algarve i Alentejo

(Portugal); València i Andalusia (Espanya); Languedoc-Rosselló, Provença Alps Costa d'Atzur i Còrsega (França); Umbria, Vall d'Aosta, Lazio, Ligúria i Toscana (Itàlia); Macedònia de l'est-Tràcia, Macedònia del centre i Macedònia de l'oest i Epirus (Grècia); a més de socis tercers com són Algèria i Tunísia. Aquest projecte té com a objectiu a Catalunya, en primer lloc, recuperar el traçat de la Via Augusta (via de comunicació a l'època de l'imperi romà que anava de Roma a Cadis) com un sender que ofereixi una valorització per a usos ecològics, recreatius, i de turisme ambiental i cultural. Segon, sensibilitzar la població envers els valors naturals i culturals d'unes zones tradicionalment percebudes com a àrees altament urbanitzades i industrialitzades. Tercer, impulsar la connexió i col·laboració amb la resta de regions europees.

El Sender de la Via Augusta és un itinerari practicable a peu, en bicicleta o a cavall durant tot l'any que es completa amb una organització en etapes. La Via Augusta aprofitava en la major part del seu recorregut un veritable corredor natural. De fet, l'emperador August va aprofitar vies ja existents que va reformar i millorar, donant el nom definitiu a l'itinerari. De la mateixa manera, les diferents generacions van anar afegint les seves millores sobre la via fins avui. La conseqüència d'aquesta evolució ha estat, d'una banda, la progressiva eliminació de testimonis corresponents al traçat original i, d'altra, la inaccessibilitat per circular a peu d'una part important del camí antic, avui ocupat per vies d'ús exclusiu del trànsit rodat. Això fa impossible que l'itinerari coincideixi amb el traçat original de la via. S'ha definit un itinerari que, respectant el context geogràfic de la via original, és de nova creació com a sender en la majoria del seu recorregut. Encara que en alguns trams arriba a coincidir amb el traçat original, la major part del recorregut hi discorre pròxim. Per aquesta raó, l'itinerari s'anomena "Sender de la Via Augusta".

Història

Aquesta via romana ha rebut diversos noms en funció de l'època: Via Hercúlea, Via Heráclea, però el seu nom més comú, Via Augusta, prové de les rectificacions i reparacions que l'emperador Octavi August (63 aC - 14 dC) hi va fer entre els anys 8 i 2 aC.

L'arribada dels romans a la península ibèrica es produeix l'any 218 a. de C., quan Gneu Corneli Escipió desembarca al port d'Empúries. Durant els cinc segles que va durar l'esplendor de l'Imperi romà, la política i la cultura dels romans s'estenen al voltant de les grans vies de comunicació. Un cop acabada la pacificació

de la província l'emperador August ordena una política de rehabilitació d'aquesta gran via de comunicació que anava de Roma a Cadis, donant-li el seu nom: Via Augusta. El recorregut total de la via era de 2.725 km.

La construcció de les rutes havia de respondre a tres criteris establerts: durabilitat, utilitat i accessibilitat. Els romans sabien que la principal funció d'una via era garantir la comunicació. Per tant, havien de construir una bona xarxa de vies de comunicació que perdurés en el temps, resistís les inclemències meteorològiques, les esllavissades, les erosions i les inundacions. Disposaven d'una tipologia força àmplia de denominacions per referir-se a les vies, en funció de la seva amplada, del seu ús, del seu finançament o segons si la superfície externa de la via era de terra batuda, amb grava triturada o amb lloses de pedra. Preferien que les vies poguessin avançar en línia recta en amplis trams, evitaven les zones inundables i accedien als colls de muntanya en ziga-zaga. No estalviaven el bastiment d'obres complementàries de suport, com contraforts, desguassos, ponts i terraplens.

Les vies romanes, especialment les principals, estaven mesurades amb unes fites de pedra esculpida, anomenades "milliarium". Aquestes fites o mil·liaris estaven disposades cada milla romana, el que correspon a 1.481,5 metres. Amb forma de columna cilíndrica, els mil·liaris podien arribar a tenir tres metres d'alçada i dos de perímetre, encara que la majoria eren de dimensions més modestes. En els mil·liaris s'hi gravava el nom de l'emperador que havia fet construir o reformar la via, així com la distància d'una ciutat a una altra. Tot i així, també hi ha mil·liaris anepígrafs. No hi ha dubte que aquests senyals eren de gran ajuda per al comerç i, especialment, per planificar les mobilitzacions massives dels exèrcits: les vies romanes va fer en bona mesura la funció d'element facilitador de la penetració de les tropes en els territoris de conquesta. Els camins romans comptaven amb una organització complexa, aproximadament cada 10 milles hi havia un servei per al bestiar, que s'anomenaven "mutationes", parades per alimentar o canviar els cavalls de tir i, cada 30 milles, hi havia unes àrees de servei més àmplies que s'anomenaven "mansios" i que oferien també aliments i allotjament als viatgers.

La Via Augusta es va construir, en una primera fase, amb finalitats militars. Va ser el comerç, però, el principal motor que va impulsar la necessitat de garantir i mantenir la circulació entre províncies, viles i ports del Mediterrani. La producció de vi, oli i els cereals va constituir una de les bases de l'economia de l'època. Destaca el comerç del vi per la gran quantitat d'àmfores localitzades, que permet copsar la importància d'aquesta explotació, del seu consum i el comerç, sobretot cap a la Gàl·lia i Roma. A través d'aquesta via en època imperial van arribar al territori de l'actual Catalunya marbres, calcàries i granits de tot arreu, especialment d'Itàlia.

Bibliografia

A.A.V.V. (2005): "Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat". Edita: Mancomunitat de Municipis de l'Alt Penedès. (Suport CD-ROM)

BOHIGAS CONDAL, Miquel; NAVARRO SAENZ, Rosario; VIVES TORT, Miquel (1992):

"Aportaciones al estudio de la Vía Augusta a su paso por el Penedès". El Miliario Extravagante, Cadis, 38, pp. 17-24.

Pàgina web del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya:

http://mediambient.gencat.net/cat/ciutadans/Via_Augusta/

"TOT SANTA FE" Butlletí informatiu de l'Ajuntament de Santa Fe del Penedès, nº 22. Març de 2004, p. 8-11.

